

Talentbeleid 2024 – 2028

kennis - ambitie - ontmoeting

Inleiding

Op het Zaanlands Lyceum stimuleren we talentontwikkeling. We streven ernaar leerlingen met cognitief, sportief of creatief talent te herkennen, faciliteren en begeleiden. Ons aanbod voor goed presterende leerlingen is al jaren verankerd in ons onderwijs. Het Traject Op Maat, de bètaplusstroom en Fast Lane English zijn hierin de belangrijkste pijlers. Goed presterende leerlingen kunnen bij ons uitblinken en zich optimaal ontwikkelen. Ook bieden we volop mogelijkheden voor leerlingen met een topsportstatus of topkunststatus. Voor de topsporters staat dit beschreven in het topsportbeleid.

De volgende stap die we willen maken is onze (praktijk)kennis over het ruimte geven aan talent inzetten voor een talentenbeleid voor alle leerlingen. We benutten onze ervaring en verstevigen de uitwisseling in ons netwerk, zoals de vereniging van Begaafdheidsprofielscholen, Bètapartners en het Samenwerkingsverband.

In het schoolplan 2024-2028 hebben we de volgende ambities uitgesproken:

Richting 2028:

- behouden we wat goed is en verstevigen we voortdurend ons rijke aanbod voor goed presterende leerlingen;
- ontwikkelen we een talentbeleid gericht op groei en talentontwikkeling van alle leerlingen.

In dit Talentbeleidsplan beschrijven we de pijlers en organisatie van ons huidige beleid. Daarnaast geven we richting aan de ambities door ontwikkelingen in gang te zetten.

1. Traject op Maat (TOM)

Het Zaanlands Lyceum biedt leerlingen die veel talent hebben voor een of meer vakken de mogelijkheid een Traject op Maat te volgen. Dit betekent dat de leerling zelfstandig een ander programma volgt dan de rest van de klas. Op het Zaanlands Lyceum gebruiken we de termen 'een TOM' en 'TOM-leerlingen'

Doelen van een TOM: verveling tegengaan, uitdaging bieden, een goede voorbereiding voor het Hoger Onderwijs bieden.

Mogelijkheden

1. Versnellen: de leerling werkt de stof sneller door en slaat bepaalde opdrachten over. Hij hoeft niet alle toetsen te maken. Als hij klaar is, begint hij aan de stof van het volgende jaar of doet hij verdiepingsstof/verrijkingstof. Ook beginnen elk jaar leerlingen met een vak in een hogere klas. Zij sluiten voor dit vak het examen af in het vooreindexamenjaar.
2. Verdiepen: de leerling werkt moeilijkere stof door dan de rest van de klas.
3. Verrijken: de leerling doet naast de gebruikelijke stof, die eventueel voor hem is ingedikt, andere onderwerpen.
4. Andere creatieve oplossingen zijn altijd welkom. Er zijn leerlingen die documentaires maken, presentaties geven of les geven aan lagere klassen. Docenten stimuleren leerlingen om met eigen initiatieven en ideeën te komen.

Aanmelding van een TOM-leerling en organisatie

1. Tijdens de overgangsvergadering

Vakdocenten dragen leerlingen aan voor een TOM. De docent bepaalt zelf welke leerlingen in aanmerking komen: op basis van goede cijfers, maar ook specifieke talenten of interesses van de leerling kunnen aanleiding zijn voor een TOM.

De afdelingsleiders/leerlingbegeleiders maken een inventarisatie en geven de namen van de betreffende leerlingen door aan de TOM-begeleiders. Zij zorgen dat alle betreffende leerlingen een uitnodiging krijgen voor een TOM. De uitnodiging ontvangen de leerlingen bij hun eindrapport.

De eerste weken van het nieuwe schooljaar spreken de TOM-begeleiders alle leerlingen die een uitnodiging hebben ontvangen. Zij leggen de leerlingen uit wat een TOM inhoudt en aan welke regels ze zich moeten houden. Vervolgens stellen ze de vakdocent op de hoogte en noteren zij het in het logboek van Magister. De vakdocent en de leerling spreken af wat het TOM inhoudt en welke 'beloning' de leerling krijgt.

2. Tijdens het schooljaar

De vakdocent nodigt een leerling die veel talent heeft voor zijn vak uit voor een TOM en meldt dit aan de TOM-begeleiders. Zij maken een notitie in Magister, zetten de leerling op de lijst zodat het in het taakbeleid kan worden verwerkt en nodigen de leerling bij de

volgende gespreksronde uit. De TOM-begeleiders nodigen de leerlingen tijdens het schooljaar twee- of driemaal uit voor een evaluatie. Van dat gesprek ontvangen de docenten een terugkoppeling. Zij vinden het fijn om van de docent ook af en toe te horen hoe het gaat met de TOM-ers.

Facilitering voor de leerling

De leerling kan extra punten verdienen met zijn TOM-werk. Het kan gaan om een extra cijfer of om een bonuspunt/bonuspunten voor een toets. Dit moet aan het begin van elk traject worden afgesproken tussen de docent en de leerling. De docent heeft hierbij uiteraard het laatste woord.

Leerlingen kunnen zelfstandig aan het werk in het TOM-lokaal Z314.

Indien nodig voor bijvoorbeeld bezoek aan de universiteit of voor het volgen van een vak in een hogere klas, wordt een leerling vrijgesteld van bepaalde lessen.

Facilitering voor de docent

De docent krijgt 6 uur voor de begeleiding van een TOM-leerling. Een sectie kan ervoor kiezen alle TOM-leerlingen door een of twee docenten te laten begeleiden. Een docent kan ervoor kiezen een TOM-leerling door een collega te laten begeleiden (in overleg). Dit vereist uiteraard wel afstemming tussen de reguliere docent en de TOM-begeleider.

Een docent die een TOM-leerling begeleidt, kan hem tijdens zijn eigen tussenuur uitnodigen voor begeleiding. Dit betekent waarschijnlijk dat de leerling (een deel van) een uur van een ander vak mist.

Aandachtspunten Traject op Maat 2024-2028

- Jaarlijks TOM een duidelijke plek geven op studiemiddagen voor personeel, met aandacht en tijd voor het ontwerpen en begeleiden van TOM's
- Voorbeeld TOM's als inspiratie delen via het personeelsbulletin
- Meer leerlingen op de havo-afdeling stimuleren tot TOM

2. Onderwijs op hoog niveau in groepen

Physics

In de eerste klas kunnen leerlingen kiezen voor het β -plus-programma. Dit kan zowel in 1 atheneum als in 1 gymnasium. Van beide afdelingen is er een klas. Deze leerlingen volgen in plaats van science (klas 1) en natuurkunde (klas 2 en 3) physics. In de bovenbouw volgen deze leerlingen het reguliere natuurkundeprogramma met een extra uur physics in de week waar ruimte is voor verdieping en verrijking. In de eindexamenklas bezoeken deze leerlingen een wetenschapsinstituut in Europa, zoals STERN, en doen eindexamen natuurkunde. Zij ontvangen een schoolcertificaat voor physics en krijgen dit vermeld op hun plusdocument.

Het vak physics biedt direct vanaf klas 1 extra uitdaging voor cognitief sterke leerlingen met aanleg en interesse voor beta- en natuurwetenschappen. De leerlingen maken kennis met diverse natuurwetenschappelijke vakken zoals natuurkunde, scheikunde, biologie en sterrenkunde. Op het programma staan onderdelen die andere leerlingen pas in de 2^e of 3^e klas krijgen. Ook is er aandacht voor de filosofie achter de wetenschap. Docenten physics nodigen de leerlingen uit om nieuwsgierig te zijn en vragen te stellen. Ook leren de leerlingen onderzoek doen en practica te ontwerpen.

In klas 4 voegen de physics-leerlingen zich in de klassen natuurkunde. Het vak physics blijft 1 uur per week. De leerlingen zoeken in dit extra uur verdieping en verrijking met de docent en experts van buiten. Bovendien bieden we de leerlingen via het netwerk Betapartners interessante colleegetours aan bij bedrijven en universiteiten in de omgeving.

Aandachtspunten β -plus 2024-2028

- Het programma van physics is na wisselingen van personeel en behoeftes van leerlingen aangepast, de secties willen dit de komende jaren weer strakker gaan neerzetten met meer samenwerking
- De voorlichting richting groep 8, ouders en basisscholen vernieuwen en versterken
- De samenwerking tussen physics, science en andere bètavakken versterken

Fastlane English

Aan atheneum- en gymnasiumleerlingen die goed zijn in Engels, geeft de school vanaf leerjaar 3 de mogelijkheid Fastlane English te volgen. Deze leerlingen doen al examen in klas 5. Ze krijgen dus Engels in een snel tempo en op een hoog niveau.

In leerjaar 2 krijgen leerlingen en ouders voorlichting over Fast Lane English. De docent selecteert de leerlingen die hiervoor in aanmerking komen op basis van resultaten en een capaciteitentoets.

Cambridge - Goethe – DELF

In klas 5 en 6 vwo kunnen de leerlingen extra lessen Engels volgen, waarin ze worden voorbereid op het Cambridge Proficiency Certificate.

De school is Partnerschool van het Goethe-Institut. Leerlingen kunnen het Goethediploma behalen voor het vak Duits.

Voor het vak Frans kunnen leerlingen deelnemen aan het examen DELF.

Olympiades

Het Zaanlands Lyceum is Olympiadeschool. Jaarlijks doen leerlingen mee aan Olympiades (wedstrijden) in verschillende vakken. Soms doen leerlingen individueel mee en soms als klas als geheel.

3. Ondersteuning en begeleiding

Met hoogbegaafde leerlingen worden leerlingen bedoeld met een IQ van 130 of meer. Begaafdheidsprofiel scholen verplichten zich hoogbegaafde leerlingen in beeld te brengen en op de juiste wijze te begeleiden. Het Zaanlands Lyceum heeft op dat gebied nog een slag te maken.

Meten

Na de afschaffing in 2015 in de Zaanstreek van de NIO-test, die capaciteiten toetst, beschikte de school alleen over schoolvorderingscijfers. De CITO-eindtoets heeft grote waarde bij het kiezen van een vervolgopleiding, maar om te weten wat een leerling in potentie aankan, is het zinvol de leerlingen zodra ze op school komen te testen. De uitslag van deze testen geeft tevens extra informatie bij leerlingenbesprekingen. Momenteel wordt aan alle leerlingen in leerjaar 1 een intelligentietest voorgelegd, de NIO. Hiervoor wordt toestemming van de ouders gevraagd.

Aandachtspunten NIO 2024-2028

- duidelijkheid krijgen en verschaffen over hoe en wanneer we de NIO-gegevens van leerlingen gebruiken ten behoeve van de ondersteuning van de leerling

Begeleiding ter voorkoming van onderpresteren

Bij hoogbegaafde leerlingen ligt het gevaar van onderpresteren op de loer. Deze leerlingen zijn vaak zonder inspanning de basisschool doorgekomen en redden zich in de eerste jaren van het middelbaar onderwijs zonder algemene leervaardigheden zoals plannen. Zij halen geen extreem lage cijfers, maar in vergelijking met hun aanleg presteren ze te weinig. In hogere klassen leidt dit vaak wel tot problemen. Ook hier geldt: voorkomen is beter dan genezen.

Na toetsperiode 2 wordt een groep van leerlingen gevormd uit klas 1 en 2, die een hoge NIO hebben, maar van wie de prestaties nogal achterblijven. De leerlingen worden besproken

met de mentor en de ouders. De leerlingen krijgen een TOP-training (training voor onderpresteerders) waarin aandacht is voor plannen, leren leren, executieve functies etc.

Een andere groep die onze aandacht heeft betreft de leerlingen die vanuit het PO binnenkomen met een HB-profiel en een extra ondersteuningsbehoefte zoals psychische problemen, ASS of dyslexie. Met deze leerlingen vindt eind groep 8 of begin klas 1 een intakegesprek plaats met de coördinator ondersteuning en begeleiding. Passende begeleiding wordt dan aangeboden in de Trajectgroep.

4. Professionalisering

De afgelopen jaren hebben ongeveer 30 docenten de scholing van Roland Louwerse gevolgd. Hij verzorgde een driedaagse training waarin allerlei onderwerpen (executieve functies, fixed en growth mindset, kenmerken van HB etc.) aan de orde kwamen. Komend jaar zal een nascholing van Lich gegeven worden op school. Hieraan zullen de mentoren van de onderbouw van het atheneum en gymnasium deelnemen. Ook de zorgcoördinator, Silvia Kroon (schoolleider), Ingher Kee (talentbegeleider) en geïnteresseerde collega's doen hier aan mee.

Fenna Feitsma heeft vorig jaar de verkorte opleiding tot Talentbegeleider bij Cedin (voorheen Novilo) gedaan.

Aandachtspunten professionalisering 2024-2028

- Jaarlijks themaworkshops aanbieden rond hoogbegaafde leerlingen
- Jaarlijkse scholing 'aandacht voor HB-leerlingen in het VO' aan een groep docenten die de scholing nog niet heeft gevolgd
- Professionalisering uitbreiden en verdiepen: de dubbelbijzondere leerlingen beter bedienen
- Jaarlijks de elementen van het talentbeleid evalueren

5. Samenwerking

Regio

De talentcoördinator neemt deel aan een werkgroep HB met verschillende scholen uit het Zaanse PO en VO.

Voor de facilitering en organisatie van ons talentbeleid maakt de school gebruik van de gelden vanuit het Samenwerkingsverband VO Zaanstreek. Jaarlijks spreekt de directie, de COB en de talent coördinator met het Samenwerkingsverband over de ontwikkelingen. De komende jaren verstevigt de school het contact met het Samenwerkingsverband om gezamenlijk ondersteuning te geven aan het toegenomen aantal HB-leerlingen met een dubbele ondersteuningsvraag.

Ouders

De afgelopen jaren heeft het Zaanlands Lyceum diverse ouderklankbordgroepen georganiseerd rond thema's als burgerschap en smartphones. Er zijn specifieke voorlichtingsmomenten voor ouders van (hoog) begaafde en getalenteerde leerlingen, zoals de voorlichtingsavond over Fast Lane English, het gymnasium, of de voorlichting over physics op de Open Dag. Bij leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte vindt er altijd contact en samenwerking met ouders/verzorgers plaats, meestal vanuit ons ondersteuningsteam in de trajectgroep, maar ook vanuit de leerjaarbegeleider en mentor.

De komende jaren staan ook voorlichtingen, workshops en klankbordgroepen vanuit het talentbeleid op het programma.